

Nr 52.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1950/51 under försvarets fonder m. m. jämte i ämnet väckt motion.

(1:a avd.)

Försvarets fonder.**Försvarets fastighetsfond.*****Arméns delfond.***

1:o) **Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.** I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t beträffande kapitalbudgeten under försvarets fonder (bilaga 24, punkt 1, s. 3 och 4 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1950) föreslagit riksdagen att till ifrågasvarande ändamål för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 600 000 kronor.

Förevarande anslag är för innevarande budgetår uppfört med 1 000 000 kronor.

Med hänsyn till nödvändigheten av att i möjligaste mån begränsa utgifterna för kapitalinvesteringar har departementschefen ansett sig icke beredd att förorda högre anslag för nästa budgetår än 600 000 kronor.

Utskottet anser sig böra tillstyrka, att det av Kungl. Maj:t äskade anslaget anvisas. Härvid förutsättes, att anslaget liksom motsvarande anslag för innevarande budgetår tages i anspråk endast efter beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall och allenast för ändamål, som icke bör tillgodoses med anlitage av den å staten för försvarets fastighetsfond uppförda anslagsposten till reparations- och underhållskostnader eller genom särskild medelsanvisning under kapitalbudgeten.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 600 000 kronor.

2:o) **Prisstegringar å byggnadsarbeten m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 2, s. 4 och 5) att till ifrågasvarande ändamål för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 2 265 000 kronor.

För byggnadsarbeten m. m., som falla inom ramen för 1942 års försvarsbeslut, ha under budgetåren 1943/47 anvisats särskilda investeringsanslag — s. k. kvotanslag — ettvar till beloppet motsvarande ungefär en fjärdedel av de medel, som den 30 juni 1943 återstod att anvisa för respektive försvarsgrens byggnadsarbeten enligt försvarsbeslutet. Till grund för beräkningarna av kostnaderna för dessa arbeten har som regel lagts prisläget den 1 juli 1941. Med stöd av riksdagens bemyndigande ha kvotanslagen fått överskridas med belopp, motsvarande prisstegringar som inträffat efter den 1 juli 1941, i den mån ramen för kvotanslagens sammanlagda belopp icke till följd av sakliga besparingar kan komma att lämna utrymme för prisstegringarna. Det har förutsatts, att för täckning av merkostnader av dylik art särskilda anslag skulle komma att anvisas.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1945, 1946, 1947, 1948 och 1949 års statsverkspropositioner har riksdagen såsom särskilda investeringsanslag under arméns, marinens och flygvapnets delfonder av försvarets fastighetsfond anvisat respektive 15 300 000 kronor, 4 980 000 kronor och 20 970 000 kronor till prisstegringar å byggnadsarbeten m. m. Dessa förstärkningsanslag ha omfattat de särskilt angivna belopp, som intill den 1 juli 1948 anvisats från kvotanslagen för merkostnader i anledning av prisstegringar i förhållande till prisläget den 1 juli 1941.

De belopp, som för motsvarande ändamål anvisats från investeringsanslag under budgetåret 1948/49, uppgå till sammanlagt 2 438 229 kronor.

För täckning av dessa merkostnader synes departementschefen bära för nästa budgetår under vapengrenarnas delfonder upptagas särskilda investeringsanslag med, i avrundade belopp, 2 265 000 kronor, 20 000 kronor och 155 000 kronor, eller tillhopa 2 440 000 kronor. Dessa anslag äro alltså — liksom de tidigare anvisade — att betrakta som formella förstärkningsanslag, som svara mot de av riksdagen lämnade bemyndigandena att överskrida kvotanslagen och därmed även kostnadsramen med hänsyn till inträffade prisstegringar utöver prisläget den 1 juli 1941.

Utskottet. Då Kungl. Maj:ts förevarande förslag överensstämmer med de anslagsprinciper, som tillämpats för kapitalinvesteringar i försvarets fastighetsfond, och då de beräkningar, som ligga till grund för de äskade anslagen, synas godtagbara, tillstyrker utskottet, att ifrågavarande förstärkningsanslag anvisas.

Under respektive delfonder hemställer utskottet, att motsvarande anslag anvisas för marinen och flygvapnet.

I detta sammanhang hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Prisstegringar å byggnadsarbeten m. m.* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 2 265 000 kronor.

3:o) **Anordnande av provisoriska lokaler för försvarets forskningsanstalt.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 3, s. 5 och 6) att till ifrågavarande

ändamål för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 400 000 kronor.

För anordnande av lokaler för försvarets forskningsanstalt har riksdagen hittills anvisat sammanlagt 2 485 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen har hemställt, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 545 000 kronor.

Departementschefen har framhållit det önskvärda i att försvarets forskningsanstalts lokalfrågor kunde vinna en mera definitiv, enhetlig lösning. Under nuvarande förhållanden vore det emellertid uppenbarligen icke möjligt att realisera ett dylikt projekt. Vid sådant förhållande borde givetvis anstaltens aktuella nybyggnadsprogram i möjligaste mån begränsas och inriktas på sådana företag, som icke vore av endast provisorisk karaktär. Departementschefen har funnit sig med hänsyn till storleken av den byggnadskvot, som under det närmaste året beräknas kunna disponeras för försvaret, icke kunna förorda att för nästa budgetår mer än 400 000 kronor anvisas för ändamålet.

Utskottet tillstyrker den av Kungl. Maj:t äskade medelsanvisningen och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Anordnande av provisoriska lokaler för försvarets forskningsanstalt* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 400 000 kronor.

4:o) **Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4, s. 7 och 8), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen*, för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor.

5:o) **Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 5, s. 8) — och under erinran om att riksdagen för ifrågasvarande ändamål för innevarande budgetår anvisat ett anslag av 500 000 kronor — hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 300 000 kronor.

6:o) **Skyddsanordningar vid arméns anläggningar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 6, s. 8 och 9) att till ifrågasvarande ändamål för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 300 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t anvisade 1949 års riksdag för budgetåret 1949/50 investeringsanslag för ifrågasvarande ändamål å tillhoppa 800 000 kronor, varav 500 000 kronor under arméns, 100 000 kronor under marinens och 200 000 kronor under flygvapnets delfond.

Departementschefen anser önskvärt, att de åtgärder av ifrågavarande slag, för vilkas påbörjande riksdagen anvisat medel, fullföljas. Departementschefen förordar därför, att för nästa budgetår för ändamålet anvisas 600 000 kronor, varav 300 000 kronor under arméns, 100 000 kronor under marinens och 200 000 kronor under flygvapnets delfond.

Utskottet tillstyrker, att anslag för här ifrågavarande ändamål anvisas i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag.

Beträffande marinens och flygvapnets delfonder gör utskottet hemställa i det följande.

I detta sammanhang hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skyddsanordningar vid arméns anläggningar* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 300 000 kronor.

7:o) **Modernisering av värmeanläggningar. Ny- och ombyggnadsarbeten vid arméhundskolan.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 7, s. 9 och 10) medgiva,

dels att det av riksdagen såsom kapitalinvestering i försvarets fastighetsfond, arméns delfond, för budgetåret 1947/48 anvisade investeringsanslaget av 1 990 000 kronor till Modernisering av värmeanläggningar må disponeras jämväl för modernisering av värmeanläggningar vid Älvsborgs regemente och Skånska kavalleriregementet,

dels ock att av riksdagen såsom kapitalinvestering i försvarets fastighetsfond, arméns delfond, anvisade investeringsanslag till Vissa byggnadsarbeten m. m. må i den omfattning, som angivits i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1950, disponeras för ny- och ombyggnadsarbeten vid arméhundskolan.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft en inom första kammaren av herr *Bergh* väckt motion (I: 76), vari hemställts, att riksdagen måtte för budgetåret 1950/51 anvisa 315 000 kronor till anordnande av centralvärmeanläggning i de s. k. A- och B-bostäderna vid Norrbottens regemente, B-bostaden vid Norrlands artillerikår och A- och C-bostäderna vid Bodens ingenjörkår.

I fråga om de skäl, motionären anfört till stöd för sitt yrkande, hänvisas till motionen.

Departementschefen har ansett sig i nuvarande läge icke beredd förorda att ytterligare medel anvisas för modernisering av armétruppförbandens värmeanläggningar eller för utbyggnad av arméhundskolan. Departementschefen har emellertid velat föreslå, att de anslag som hittills anvisats för modernisering av värmeanläggningar må, därest detta skulle visa sig ändamålsenligt, anlitas jämväl för dylika arbeten vid Älvsborgs regemente och Skånska kavalleriregementet. Vidare har departementschefen förordat, att de medel som under anslag till Vissa byggnadsarbeten m. m. beräknats för

anordnande av hundgårdar må disponeras för den utbyggnad av arméhundskolan som blir nödvändig, därest ett av arméchefen avgivet förslag till centralisering av hundutbildningen prövas böra genomföras.

Utskottet. Det i motionen I: 76 angivna behovet av att anordna centralvärmeanläggning i vissa tjänstebostäder i Boden finner utskottet vara av natur att böra tillgodoses utan alltför stor tidsutdräkt. Utskottet har inhämtat, att förslag till medelsanvisning för detta ändamål icke av Kungl. Maj:t avgivits med hänsyn till att byggnadsarbetena i fråga ej kunnat rymmas inom den för försvaret avsedda byggnadskvoten. Även om utskottet med hänsyn härtill icke nu är berett tillstyrka motionärens förslag om att för nästa budgetår anvisa särskilda medel för ändamålet, synes det utskottet icke uteslutet att åtminstone viss del av arbetena i fråga skulle kunna igångsättas med anlåtande av tillgängliga medel under staten för försvarets fastighetsfond. Enligt utskottets mening bör vidare undersökas, huruvida icke utrymme för dessa arbeten delvis skulle kunna erhållas inom vederbörande länsbyggnadskvot.

Utskottet, som tillstyrker den av Kungl. Maj:t under förevarande punkt äskade medelsanvisningen, har intet att erinra mot att av riksdagen såsom kapitalinvestering i försvarets fastighetsfond, arméns delfond, anvisade investeringsanslag till Vissa byggnadsarbeten m. m. må disponeras för ny- och ombyggnadsarbeten vid arméhundskolan i den omfattning departementschefen angivit.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

1) att riksdagen må medgiva,

a) att det av riksdagen såsom kapitalinvestering i försvarets fastighetsfond, arméns delfond, för budgetåret 1947/48 anvisade investeringsanslaget av 1 990 000 kronor till Modernisering av värmeanläggningar må disponeras jämväl för modernisering av värmeanläggningar vid Älvsborgs regemente och Skånska kavalleriregementet;

b) att av riksdagen såsom kapitalinvestering i försvarets fastighetsfond, arméns delfond, anvisade investeringsanslag till Vissa byggnadsarbeten m. m. må i den omfattning, som angivits i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1950, disponeras för ny- och ombyggnadsarbeten vid arméhundskolan;

2) att motionen I: 76 icke må av riksdagen bifallas.

8:o) **Uppförande av förråds- och garagebyggnader för arméns radarmateriel.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 8, s. 11), avseende tillgodoseende av de mest trängande byggnadsåtgärderna på ifrågavarande område, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Uppförande av förråds- och garagebyggnader för arméns radarmateriel* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

9:o) **Ytterligare kostnader för förvärv av fältskjutningsterräng för Jämtlands fältjägerregemente.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 9, s. 11—16) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 20 850 kronor.

Förslaget innebär beredande av ytterligare gottgörelse till vissa jordägare i Rösta by inom Ås socken. Denna fråga har tidigare varit föremål för riksdagens behandling. Den motion, som föranledde riksdagens ställningstagande, avsåg att bereda ytterligare ersättning med tillhoppa 80 568 kronor till de markägare, vilka vid utökning av fältskjutningsterrängen för Jämtlands fältjägerregemente slutit avtal om försäljning av sina områden till kronan och vilka därvid uppgivits hava erhållit lägre ersättning per hektar än de markägare, vilkas områden sedermera exproprierades. Med hänsyn till ärendets natur ansåg emellertid riksdagen, att det framförda yrkandet i första hand borde prövas av Kungl. Maj:t.

Av handlingarna i ärendet synes framgå, att såväl kronans representanter som markägarna vid förhandlingarna rörande köpeskillingarna utgått från uppgifter beträffande virkestillgången å till överlåtelse ifrågakommande områden, som numera visat sig felaktiga. Sålunda har framkommit, att vederbörande av kronan anlitade värderingsman undervärderat tillgången på virke. Då markägarna knappast kunna anses ha haft möjligheter att själva bedöma riktigheten av virkesuppskattningen, synes det departementschefen onekligen skäligt, att de erhålla tilläggsersättning, i den mån köpeskillingarna härigenom kommit att sättas för lågt. Departementschefen understryker emellertid, att mellan kronan och vederbörande jordägare föreligga rättsligt bindande avtal och att en ytterligare ersättning i detta fall endast kan grundas på föreliggande speciella omständigheter i samband med uppskattningen av virkestillgången. Med denna utgångspunkt tillstyrker departementschefen, att tilläggsersättningar beredas ifrågavarande markägare inom ramen för ett belopp av 20 850 kronor.

Utskottet anser billighetsskäl tala för att ifrågavarande jordägare erhålla tilläggsersättning i den mån köpeskillingarna på grund av felaktiga uppgifter beträffande virkestillgången kommit att sättas för låga. Ersättningarna i fråga böra begränsas inom den av departementschefen föreslagna ramen av 20 850 kronor. *Utskottet* tillstyrker, att ett anslag å sistnämnda belopp anvisas.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Ytterligare kostnader för förvärv av fältskjutningsterräng för Jämtlands fältjägerregemente* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 20 850 kronor.

Marinens delfond.

10:o) **Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 11, s. 17) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

Förevarande anslag är för innevarande budgetår uppfört med 900 000 kronor.

Departementschefen har förutsatt, att kostnaden för uppförande av en bostadsbyggnad för eldaren vid Stockholms örlogsvarvs anläggningar på Fjäderholmarna, för vilket ändamål fortifikationsförvaltningen äskat ett belopp av 40 000 kronor, skall, därest arbetet prövas böra utföras, bestridas från nu ifrågavarande anslag.

Utskottet tillstyrker den av Kungl. Maj:t äskade medelsanvisningen och har icke något att erinra mot vad departementschefen i samband därmed anfört. För anslaget ianspråktagande böra gälla samma förutsättningar som i det föregående angivits beträffande motsvarande anslag under arméns delfond.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

11:o) **Prisstegringar å byggnadsarbeten m. m.** Under hänvisning till vad utskottet i det föregående under punkt 2 anfört får utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 12, s. 17) hemställa,

att riksdagen må till *Prisstegringar å byggnadsarbeten m. m.* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 20 000 kronor.

12:o) **Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 13, s. 17 och 18), innebärande i förhållande till motsvarande anslag för löpande budgetår en minskning med 500 000 kronor, beroende på förhållandena på byggnadsmarknaden, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen*, för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

13:o) **Skyddsanordningar vid marinens anläggningar.** Under hänvisning till vad utskottet i det föregående under punkt 6 anfört får utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 14, s. 18) hemställa,

att riksdagen må till *Skyddsanordningar vid marinens anläggningar* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

14:o) **Avlöpningsbädd och kajanläggningar vid Karlskrona örlogsvarv.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 15, s. 18 och 19), avseende ombyggnad av avlöpningsbädden och utökning av kajerna vid Karlskrona örlogsvarv, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Avlöpningsbädd och kajanläggningar vid Karlskrona örlogsvarv* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

15:o) **Kranbana m. m. vid Karlskrona örlogsvarv.** Under erinran om att utskottet under fjärde huvudtiteln tillstyrkt ett anslag av 685 000 kronor för anskaffning av lyftkran vid Karlskrona örlogsvarv får utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 16, s. 19), avseende byggnadsarbeten sammanhängande med lyftkranens iordningställande, hemställa,

att riksdagen må till *Kranbana m. m. vid Karlskrona örlogsvarv* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 195 000 kronor.

Flygvapnets delfond.

16:o) **Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m. Kungl. Maj:t** har föreslagit riksdagen (punkt 18, s. 20 och 21) att till ifrågakarande ändamål för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 400 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 600 000 kronor.

Utskottet tillstyrker den av Kungl. Maj:t äskade medelsanvisningen. För anslagets ianspråktagande böra gälla samma förutsättningar som i det föregående angivits beträffande motsvarande anslag under arméns delfond.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 400 000 kronor.

17:o) **Prisstegringar å byggnadsarbeten m. m.** Under hänvisning till vad utskottet i det föregående under punkt 2 anfört får utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 19, s. 21) hemställa,

att riksdagen må till *Prisstegringar å byggnadsarbeten m. m.* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 155 000 kronor.

18:o) **Vissa flygfältsarbeten m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 20, s. 21—23) att dels medgiva, att flygfältsarbeten m. m. vid flygvapnet må komma till utförande i den omfattning, som av departementschefen angives i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1950, dels ock till *Vissa flygfältsarbeten m. m.* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 4 000 000 kronor.

Vid anmälan av motsvarande anslagsfråga i 1947 års statsverksproposition lämnades en närmare redogörelse för detaljerna i det treårsprogram för modernisering av de militära flygfälten, som flygförvaltningen framlagt. Till denna redogörelse torde här få hänvisas. Genom beslut av 1946—1949 års riksdagar ha sammanlagt (8 000 000 + 15 000 000 + 10 000 000 + 4 000 000 =) 37 000 000 kronor anvisats för påbörjande av ifrågakarande flygfältsarbeten och vissa ytterligare arbeten utöver nämnda treårsprogram, varjämte enligt

medgivande av 1947—1949 års riksdagar möjlighet förelegat att igångsätta flygfältsarbeten inom en kostnadsram av ytterligare (10 000 000 + 5 000 000 + 10 000 000 =) 25 000 000 kronor.

För nästa budgetår har flygförvaltningen hemställt om bemyndigande att igångsätta ytterligare flygfältsarbeten m. m. inom en kostnadsram av 21 560 000 kronor. Departementschefen har funnit det angeläget, att de moderniseringsarbeten beträffande de militära flygfälten, som påbörjades under tidigare budgetår, nu fortsätts. Däremot har departementschefen icke ansett sig kunna tillstyrka anvisande av medel för vissa av flygförvaltningen angivna nya flygfält.

Inom 1949 års byggnadskvot för försvarets del ha flygfältsarbeten kunnat inrymmas till ett belopp av omkring 6 000 000 kronor. Departementschefen räknar icke med att någon ökning av byggnadsvolymen skall kunna ske under år 1950. Med denna utgångspunkt har bemyndigandet att påbörja arbeten ansetts kunna begränsas till 15 000 000 kronor, och anslaget till vissa flygfältsarbeten m. m. upptagas till 10 000 000 kronor. Genom den nu förordade begränsningen av flygfältsarbetena kunna, framhåller departementschefen, endast de mest angelägna arbetena igångsättas.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot vad Kungl. Maj:t under förevarande punkt föreslagit och hemställer därför,

att riksdagen må

a) medgiva, att flygfältsarbeten m. m. vid flygvapnet må komma till utförande i den omfattning, som av departementschefen angivits i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1950;

b) till *Vissa flygfältsarbeten m. m.* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kronor.

19:o) **Byggnadsåtgärder i samband med ändring i flygvapnets organisation.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 21, s. 24—27) att till ifrågasvarande ändamål för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 2 500 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 1 900 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen har anmält följande medelsbehov, nämligen 460 000 kronor för att fullfölja arbeten avseende utökning av flygverkstäderna m. m. vid Östgöta flygflo till och Norrbottens flygbaskår, 1 920 000 kronor för byggande av nya hangarer och värmeinstallation i vissa befintliga hangarer, 700 000 kronor för nya torn (kommandocentraler) vid Svea och Västgöta flygflo tilljer samt vid krigsflygskolan, 300 000 kronor för att uppföra en instruktionsverkstad vid flygvapnets centrala skolor i Västerås samt 200 000 kronor för anordnande av försöksplatser för robotvapen.

Departementschefen har framhållit, att de nu anmälda behoven av ytterligare hangarer vore en följd av beslutet om flygvapnets förstärkning. Det syntes ofrånkomligt att erforderliga hangarer uppfördes, då i annat fall den dyrbara

och svårersättliga materielen måste förvaras utomhus med ty åtföljande risk för skadegörelse. Mot behovsberäkningarna syntes icke något vara att erinra. Även förslaget om värmeinstallation i vissa hangarer ansågo departementschefen sig böra förorda. Departementschefen ville understryka att icke uppvärmda hangarer måste anses synnerligen olämpliga för moderna flygplan. Departementschefen ville även framhålla de svårigheter som uppstå för den tekniska tjänstens utövare, därest dessa nödgas utföra daglig tillsyn och service på komplicerade flygmotorer i hangarhallar, där temperaturen tidvis kan underskrida fryspunkten. I fråga om övriga av flygförvaltningen anmälda byggnadsföretag vore särskilt förslagen om uppförande av nya torn eller kommandocentraler ur säkerhetssynpunkt angelägna.

Departementschefen har förordat, att medel nu anvisas som möjliggöra byggnadsföretag inom en kostnadsram av 2 500 000 kronor.

Utskottet har ansett sig böra tillstyrka, att medel för här ifrågavarande ändamål anvisas i den av departementschefen föreslagna omfattningen och hemställer därför,

att riksdagen må till *Byggnadsåtgärder i samband med ändring i flygvapnets organisation* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 2 500 000 kronor.

20:o) **Skyddsanordningar vid flygvapnets anläggningar.** Under hänvisning till vad utskottet i det föregående under punkt 6 anfört får utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 22, s. 27) hemställa,

att riksdagen må till *Skyddsanordningar vid flygvapnets anläggningar* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

21:o) **Anordnande av nya lokaler för flygvapnets verkstadsskola i Västerås.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 23, s. 27 och 28) — som avser medelsanvisning för att täcka kostnaderna för inredningsarbeten i en kronan tillhörig verkstadslada, vilken skulle utnyttjas för flygvapnets verkstadsskola — hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Anordnande av nya lokaler för flygvapnets verkstadsskola i Västerås* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 225 000 kronor.

22:o) **Vissa markförvärv.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 24, s. 28 och 29) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 300 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1946: 229 anvisade riksdagen under försvarets fastighetsfond, flygvapnets delfond, för budgetåret 1946/47 till markförvärv för flygfältsarbeten ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor. Anslaget anlitas för genomförande av markförvärv, erforderliga för de fältutvidgningar som ingå i den i det föregående (punkt 18) omnämnda planen

för flygfältsarbeten. Å anslaget återstå, framhåller departementschefen, omkring 100 000 kronor, odisponerade. Departementschefen har förordat att för ändamålet nu anvisas ytterligare 300 000 kronor.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså, att riksdagen må till *Vissa markförvärv* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 300 000 kronor.

Befästningars delfond.

23:o) **Anordnande av vissa fartygstunnlar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 25, s. 29 och 30) — som avser medelsanvisning för att fullfölja påbörjat byggnadsprogram beträffande fullträffsäkra fartygstunnlar — hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Anordnande av vissa fartygstunnlar* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

24:o) **Berghangarer.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 26, s. 30) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 8 500 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1949 års statverksproposition anvisade riksdagen för budgetåret 1949/50 ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor till berghangarer. Kungl. Maj:ts förslag avsåg påbörjande av en anläggning, som preliminärt kostnadsberäknats till 5 800 000 kronor enligt prisläget den 1 januari 1948.

Departementschefen har förordat, att medel anvisas för fullföljande av den redan påbörjade anläggningen och för berghangarer vid ytterligare en flottilj, kostnadsberäknade till 5,9 miljoner kronor enligt prisläget år 1949. Dessa hangarer borde färdigställas under hösten 1951, då för flottiljerna avsedda förstärkningsplan beräknades vara levererade. Större delen av kostnaderna fölle således på budgetåret 1950/51. Departementschefen har föreslagit, att anslaget till berghangarer för nämnda budgetår anvisas med 8 500 000 kronor. För anläggningarna i fråga ytterligare erforderliga medel syntes böra anvisas under påföljande budgetår.

Utskottet tillstyrker den av Kungl. Maj:t för nästa budgetår öskade medelsanvisningen och hemställer därför,

att riksdagen må till *Berghangarer* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 8 500 000 kronor.

25:o) **Anordnande av vissa drivmedelsförråd.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 27, s. 30—32) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1948 års statsverksproposition anvisade riksdagen för budgetåret 1948/49 såsom särskilda investeringsanslag under arméns, marinens och flygvapnets delfonder av försvarets fastighetsfond

respektive 750 000 kronor, 750 000 kronor och 400 000 kronor till påbörjande av vissa fullträffsäkra drivmedelsförråd.

Sedermera anvisade 1949 års riksdag efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1949:2 å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49 under befästningars delfond ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor för påbörjande av en fullträffsäker anläggning i Norrland för lagring av bil- och flygbränslen.

För fullföljande av detta byggnadsprogram har fortifikationsförvaltningen äskat 5 150 000 kronor. Departementschefen har anfört, att, ehuru han vore väl medveten om den stora betydelse för landets försvarsberedskap, som måste tillmätas förefintligheten av bombsäkra drivmedelsanläggningar, han dock nödgades med hänsyn till svårigheterna att inrymma arbetena inom försvarets byggnadskvot och till nödvändigheten att nedbringa utgifterna för kapitalinvesteringar föreslå att byggnadsprogrammet för flertalet anläggningar genomföres i avsevärt långsammare takt än myndigheterna förordat. Departementschefen har förordat, att under förevarande anslag för nästa budgetår anvisas 2 000 000 kronor. Det syntes enligt departementschefen få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta för vilket eller vilka av de redan beslutade drivmedelsförråden anslaget borde disponeras. Departementschefen har vidare förordat, att anslaget jämväl får anlitas för uppförande av garage och anordnande av reservkraftaggregat och värmekällor i den mån dessa arbeten finnas angelägna och anslaget lämnar tillgång för desamma.

Utskottet, som ansett sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning för ifrågavarande ändamål, har intet att erinra mot vad departementschefen anfört i fråga om dispositionen av anslaget.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Anordnande av vissa drivmedelsförråd* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

26:o) **Vissa ammunitionsförråd.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 28, s. 32 och 33) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

Av verkställd utredning framgår, att redan utbyggda eller beslutade förråd icke rymma den ammunition som är under tillverkning eller för vilken medel finnas tillgängliga. För att avhjälpa bristerna i förrådsutrymme har fortifikationsförvaltningen föreslagit påbörjande av vissa närmare angivna ammunitionsförråd och för detta ändamål äskat ett anslag av 3 000 000 kronor. Departementschefen har funnit det i och för sig vara synnerligen angeläget, att fullträffsäkra förråd anordnas för att förvara ifrågavarande materiel. Ännu återstår emellertid, framhåller departementschefen, att realisera en stor del av det byggnadsprogram i fråga om ammunitionsförråd i berg, för vilket riksdagen anvisat medel. Departementschefen hölle icke för troligt att med nuvarande begränsning av försvarets byggnadskvot ytterligare

arbeten skulle kunna i någon större omfattning igångsättas under den närmaste tiden. Departementschefen ansåge sig därför icke böra för nästa budgetår föreslå större medelsanvisning för nya bergrum än 1 000 000 kronor.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning under förevarande anslag och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Vissa ammunitionsförråd* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

27:o) **Anordnande av artilleriammunition- och torpedförråd.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 29, s. 33) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 400 000 kronor.

Riksdagen anvisade för budgetåret 1948/49 ett investeringsanslag av 300 000 kronor till påbörjande av ett till 605 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1946 kostnadsberäknat fullträffsäkert artilleriammunition- och torpedförråd. Förrådet i fråga har nu kostnadsberäknats till 695 000 kronor enligt prisläget den 1 januari 1949.

Fortifikationsförvaltningen har hemställt, att ytterligare 395 000 kronor måtte anvisas för nämnda förråd samt att 250 000 kronor anvisas för påbörjande av en liknande anläggning, vilken kostnadsberäknats till 490 000 kronor enligt prisläget den 1 januari 1949.

Departementschefen har förordat att medel, i runt tal 400 000 kronor, nu anvisas för att utbygga här avsedda förråd samt därvid förutsatt att, därest det visade sig ändamålsenligare att först färdigställa den förrådsanläggning, för vars påbörjande fortifikationsförvaltningen nu äskat medel, Kungl. Maj:t skulle äga meddela beslut härom inom ramen för tillgängliga anslag.

Utskottet, som tillstyrker den av Kungl. Maj:t för nästa budgetår äskade medelsanvisningen, har icke funnit anledning till erinran mot vad departementschefen anfört vid anmälan av denna anslagsfråga.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Anordnande av artilleriammunition- och torpedförråd* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 400 000 kronor.

28:o) **Uppställningsplatser för radarstationer.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 30, s. 33 och 34) — som avser medelsanvisning till iordningställande av uppställningsplatser för radarstationer på de platser, där behovet är mest framträdande — hemställer *utskottet*,

att riksdagen må till *Uppställningsplatser för radarstationer* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

Försvarets fabriksfond.

29:o) **Anskaffning av maskiner och utrustning m. m. för försvarets fabriksstyrelse. Försvarets fabriksverks dispositionsanslag.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 31 och 32, s. 34 och 35), innebärande oförändrade medelsanvisningar, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1950/51 anvisa

a) till *Anskaffning av maskiner och utrustning m. m. för försvarets fabriksstyrelse* ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor;

b) såsom *Försvarets fabriksverks dispositionsanslag* ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

Statens utlåningsfonder.

30:o) **Värnpliktslånefonden.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 33, s. 35 och 36), som innebär oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Värnpliktslånefonden* för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 400 000 kronor.

Uppskjutna frågor.

31:o) Utskottet kommer framdeles att avgiva utlåtande i fråga om nedan nämnda av Kungl. Maj:t under följande punkter framställda förslag, nämligen

punkten 10: Vissa markförvärv och

punkten 17: Vissa markförvärv;

vilket utskottet härmed får för riksdagen

anmäla.

Stockholm den 28 mars 1950.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar Rickard Lindström, Sven Larsson, Gränebo, Mannerskantz, Iwar Anderson, Heiding, Berling, Rosenberg, Hesselbom, Erik Gustaf Andersson, Edin, Andrée, Alfred Nilsson, Lundgren och Axel Andersson; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Ward, Svensson i Grönvik, Andersson i Malmö, Wallentheim, Lindholm, Rubbestad, Ståhl, Kollberg, Kyling, Persson i Vinberg, Persson i Växjö, Wedén, Henriksson och Nihlfors.